

Om Forsendelsen af Mejeriprodukter paa Jærnbaner og Dampskibe.

I. Diskussion ved Delegeretmødet 1877.

(Stenografiskt refereret.)

Profesfor Segelke. Mine Herrer! Hvis den Pris, som De opnaa for deres Smør, for saa vidt De ere Smørproducerer, alene var betinget af den Omhu, De anvende paa Tilvirkningen, og den Godhed, som Smørret har, naar det lige er produceret hjemme hos Dem, saa vilde dette Spørgsmaal have liden Interesse for Dem; men det er ikke saaledes Tilfældet. Den Pris, som Smørret opnaaer, betinges i stort Maal af den Godhed, Smørret har, naar det er tilberedt, men der kommer mange andre Faktorer til, som spille en Rolle med Hensyn til den Pris, det vil opnaa, og deriblandt ere Forsendelsesforholdene en af de vigtigste. De ville let indse, at naar De sende Deres Smør ind til et af Batningskompagnierne, og Klassifikationen foregaaer i Kompagniets Lokaler, er det ikke blot Smørrets Kvalitet hjemme paa Gaarden, der har Betydning, men ogsaa hvorvidt Smørret har lidt noget paa Rejsen til det Sted, hvor Klassifikationen foregaaer. Det samme gjælder, hvis De indsende Deres Smør til en Kommissionær her eller der; De bære Risikoen ved Forsendelsen til det Sted, hvor Mellemhandleren boer. Men Deres Interesse i Forsendelsesforholdene gaaer i Birteligheden langt, langt videre, og videre end de fleste

tro. Jeg sætter f. Ex., at en Landmand paa Lolland har solgt sit Smør til en Kjøbmand der, og denne sender det til en Forhandler i Kjøbenhavn og forhandler det derfra videre, saa opnaaer Landmanden paa Lolland i første Øjeblik den Pris, hans Smør fortjener; men hvis Forsendelsesforholdene ere ugunstige, hvis Kjøbmanden derovre taber paa Smørret, kommer det tidligere eller senere tilbage paa de lollandske Producenter. Men Deres Interesser gaa endnu langt videre, de standse ikke ved Udførsningspladsen i Danmark, thi vort danske Smør skal fare vide om i Verden; den største Del gaaer til England, og ere Forsendelsesforholdene til England ugunstige for Smør, kunne De være sikre paa, at selv om Tabet mangen en Gang kun falder paa Smørhandlerne, er det i Længden dog Dem, der komme til at betale det.

Dette Spørgsmaal, om Forsendelsesforholdene ere mere eller mindre gunstige for Smør, er selvfølgelig et Spørgsmaal af overordentlig stor Interesse for Smørproducenterne. Undersøger man Sagen, finder man, at der fra Producenternes Side er skjænket denne Sag en overordentlig ringe Opmærksomhed, jeg vil ikke sige, at man just har fulgt Ordsproget: Ude af Øje, ude af Sind, men det er ikke overordentlig langt fra, at det har været Tilfældet. Man har ment, at naar man har seet Smørret vel paa Bognen og draget Omsorg for Forsendelsen til nærmeste By, har man gjort alt, hvad man burde gjøre; man har ikke fulgt det med Opmærksomhed saa langt, som man burde. Naar der desuagtet er gjort overordentlig meget for at forbedre Forsendelsesforholdene for Smør i de sidste 20 Aar, skuldes det nærmest de Handlende; det vilde være en Skam at nægte, at de Handlende have gjort meget; og ogsaa fra andre Sider er der gjort meget. Jeg behøver blot at nævne den udvidede Dampskibsforbindelse, Jærnbanetraffiken, som jo har lettet Forsendelsen af Smør i høj Grad og bevirket, at det kommer hurtigere frem. Sammenligner man de Lokaler, Smørkommissionærerne og Smørhandlerne have haft i de sidste Aar og have i dette Øjeblik, hvor Smørret skal opholde sig en Del af Tiden paa Vejen til England, med de Lokaler, de havde for 20 Aar siden, er der paa

mange Steder en himmelvid Forffjel, men der findes endnu mange Lokaler, som langfra ere, som de burde være. De kjende ogsaa de store Bestræbelser, der ere gjorte fra de Handlendes Side for at skaffe Smørret frem i Verden ved Pakning i Blikbaaser. Det er alt Bestræbelser, der ere gjorte af Andre for at lette Forsendelsen af Smør, hvori Landmændene selv have havt meget ringe Andel. Jeg kan imidlertid ikke tro andet, end at man endnu er langtfra Maalet, at der endnu er meget at gjøre, og at det navnlig paahviler Landmændene som dem, der upaatvivelig tidligere eller senere komme til at betale Gibdet, hvis Smørret kommer til at lide Noget paa Vejen. Det vil være i højeste Grad af Vigtighed, om Landmændene skjænkede denne Sag nogen mere Opmærksomhed. Med dette for Dje har jeg allerede for 3½ Aar siden ved de store Smørubstillinger, som afholdtes i 1874 i Skotland og Odense tilladt mig stærkt at tilraade, at naar man havde gjort sig al mulig Flid for at tilberede Smørret godt, skulde man sørge for, at det kom godt frem. Jeg antydede, uden just at ville sige, at det var Vejen, man skulde gaa, at ligesom man havde Politiforbud mod at sende Dyr afsted med Dampskib til England uden at sende noget Hø med for at modvirke Dyrplageri, saaledes vilde man maasse engang i Tiden komme til, at naar man sendte Smør afsted, fulgte der med den Forpligtelse, at man skulde sende noget Hø med for at bidrage til at holde Smørret. Jeg har senere ved de store Møder, ved Smørubstillingerne i Aarhus, paa Lolland-Falster og i Sorø benyttet Lejligheden til at komme tilbage til denne Sag, særlig paavirket af, hvad jeg har seet i Amerika, hvor man skjænker denne Sag langt mere Opmærksomhed end herhjemme. En lille Frugt af den Agitation, om jeg saa maa sige, som jeg satte i Gang i Vinter for denne Sag, har været, at en af dem, der vare tilstede ved mit Foredrag ved Smørubstillingen i Sorø, har foranlediget, at der fra Sorø Amt er indgaaet en Skrivelse til det kongelige Landhusholdningselskab om, at Selskabet vilde skjænke denne Sag nogen Opmærksomhed og navnlig foranledige, at det blev sat paa Dagsordenen ved Delegeretmødet, hvor jo Landmænd fra alle Kanter af Landet

vare samlede, og hvor det kunde være ønskeligt, at man fik denne Sag nøjere drøftet. En saadan Diskussion vil naturligvis ikke kunne føre til Maalet i en Sag, der har været saa forsvømt som denne gennem en lang Række af Aar, men jeg nærer ikke Tvivl om, at det dog vil bidrage en Del til, at der kommer noget mere Køre i den, og derfor imøbetom jeg med Glæde den Anmodning, jeg har faaet af Landhusholdningselskabet, til her at forelægge Sagen for Dem.

Skulde jeg nu antyde, hvad jeg troer, at der fortrinsvis vil kunne bidrage til Sagens Fremme, hvor Roden til Ondet særlig ligger, da har jeg allerede antydet det i det Foregaaende; jeg troer, at Hovedroden til Ondet ligger i, at Landmændene hidtil have betragtet denne Sag som en, der var dem i alt væsentligt uvedkommende; de have opfattet Forholdet saaledes, at naar de se Smørret sikkert i nærmeste By eller paa nærmeste Jærnbane-station, saa havde de personlig ikke nogen Interesse i at følge det længere, saa paahvilede det de Handlende at varetage det videre. Jeg troer, at meget vilde være vundet, hvis man kunde komme bort derfra og Alle kunde komme til den Overbevisning, at de havde en stor Interesse i at følge Smørret overalt, hvor det færdes, ja, hvis de havde Mulighed derfor, at følge det lige til den Mand's Bord, der skal spise det. Naturligvis gaar Evnen ikke saa vidt, men hvis den kunde det, vilde det i højeste Grad være i deres Interesse.

Det næste, jeg kunde ønske at flaa fast, er, at Smør er en langt ømfindligere Vare, end de fleste antage, og at det meget ofte lider en betydelig Værdiforringelse paa Grund af den ilde Medfart, det faaer. De fleste af Dem have sikkert hørt om Smør, som kommer frem i fuldstændig opløst Tilstand, saa at det løber ud af Foustagerne; men De antage naturligvis Allesammen, at det er kun Undtagelsestilfælde, og jeg vil gjerne indrømme Dem, at det naturligvis er Undtagelsestilfælde, naar Smørret kommer frem saaledes; men, mine Herrer, fra at komme frem i velkonserveret Tilstand og til i fuldkommen opløst Tilstand, er der et overordentligt Spring; der imellem findes mange Mellemgra-

der, og hvert Trin der imellem medfører Tab for Dem. For hver Drittel, der kommer frem i opløst Tilstand, saaledes at Smørret løber ud af Fougstagen, kommer der Tusinde frem, som have lidt mere eller mindre paa Grund af den Behandling, de have lidt paa Rejsen, og det bliver Dem, der tidligere eller senere komme til at bære Tabet Naar man tager Hensyn til alle de mange Stadier, Smør skal gennemgaa, f. Ex. det, der skal til England, fra det Djeblit, det afgaaer fra Gaarden paa Sjælland eller i Jylland, og indtil det naaer den Mandes Bord, der skal spise det, tør jeg næsten sige, at der ikke vil komme 1 Pd. Smør frem, undtagen at det har lidt betydelig mere, end det behøvede at lide. Vi kunne naturligvis ikke vaage over, hvad der skeer helt udenfor Landet, men vi kunne vaage over, at der herhjemme, hvorsomhelst man har nogen Indflydelse, skeer alt, hvad der kan, for at konservere Smørret. Vi kunne vaage over, at de Dampskibe, der gaa til England, ere indrettede paa en hensigtsmæssig Maade, at der bliver gjort alt, hvad der kan gøres, for at konservere Smørret.

Spørger man imidlertid Landmændene, hvad vide de om, hvad Smørret lider under dets Fart — jeg vil ikke tale om paa Rejsen til England, thi der er knap en, i det højeste enkelte her i denne Forsamling, som har seet sit eget Smør, efter at det er kommet til England — men spørger man blot om, hvad Kjendskab de have til, hvad deres Smør lider paa Rejsen herhjemme, er det desværre de færreste, der have noget Kjendskab dertil. Andre Forhold have ført til, at Landmanden har ligesom Sky for at se sit eget Smør igjen. Handelsforholdene have medført, at naar en Kjøbmand inviterer en Landmand til at komme ind og se paa det af ham leverede Smør, er det omtrent ensbetydende med, at Kjøbmanden vil klage over Smørret, vil dokumentere, at det er daarligt, og vil have, at Landmanden skal finde sig i en Nedsættelse af Prisen. Af den Grund har der efterhaanden udviklet sig en saadan Angst eller Sky hos Landmanden for at se sit eget Smør igjen, at der er meget faa af dem, der se det nogensinde tiere, men det er et meget uheldigt Forhold, thi Kjøbman-

den kjender ikke, hvorledes Smørret var, da det blev produceret paa Gaarden; han kjender kun Smørret, som det kom frem hos ham, og naar det ikke er godt, kan han jo i 99 af 100 Tilfælde ikke se, om det er paa Rejsen til ham, at det har lidt, og han troer snarest, at det skyldes Tilberedningen i Hjemmet. Landmanden derimod vilde, naar han saa sit Smør igjen i Byen, være langt bedre i Stand til at vurdere, hvorvidt den Forskiel, der er i Kvaliteten, og som foranlediger Forringelse i Prisen, skyldes uheldige Transportforhold eller ikke. Jeg kunde ønske, at Landmændene søgte at udrybde denne Skraak for at se deres Smør igjen; og at de tværtimod søgte enhver Lejlighed til at se det igjen, som den bedste Vej, der gives for dem, til fuldstændig at kontrollere Transportforholdene. Men jeg mener, at de ikke skulle lade sig nøje dermed; de skulle, hvorsomhelst de færdes, altid have Øje ikke blot med deres eget Smør, men i fælles Interesse skulle de hjælpe hinanden med at holde Øje med det Smør, der farer omkring i Verden. De ville ikke kunne komme paa en eneste Jærnbane-station, ikke paa en eneste Dampskibstaj, hvor der losses eller lades Smør, uden at se noget Smør, som er udsat for en slet Behandling. Fortiden lade de det være dem en aldeles uvedkommende Sag. Skulde det være deres egne Dritler, der staa og smelte i Solen, ville de maaske tage Anledning til at gjøre lidt Ophævelse derover, men naar det ikke er deres eget, lade de det passere, og der kommer aldrig nogen Klage frem. Jeg har aldrig i Bladene seet nogen Klage over den ilde Medfart, Smørret har lidt, og dog kan man ikke færdes ret langt uden at se, hvor ilde Smørret ofte bliver behandlet. Et saadant Kontrolsystem vilde, troer jeg, naar det blev indført, og man var sig bevidst, hvilken Interesse det havde, meget snart medføre, at Klagerne fik Ordlyd, og begynder man først at tale derom, kommer det offentlig frem i Bladene, at Smørret bliver ilde behandlet her og der, saa vil det snart indvirke paa dem, der have med Smørret at gjøre. Meget ofte — det skal jeg villig indrømme — skyldes den ilde Behandling ligesvem Uvidenhed hos de Folk, der have med Smørret at gjøre. Man kan ikke for-

lange, at Jærnbane- og Dampffibssfolkene skulle være smørkynbige, de ville i Regelen ikke have nogen Indsigt deri og mene, at det kan ikke gjøre noget videre, enten Smørret staaer her eller der, enten det bliver behandlet paa denne eller hin Maade; men saa snart der blev talt mere om denne Sag, klaget over, at man bar sig saaledes og saaledes ad, tvivler jeg ikke om, at det vilde strax have en ikke ringe Indslydelse. Det næste vilde saa være, at man begyndte at vrage, saa ofte der gives Lejlighed til at vrage; Mange have vel kun en Udgang; men der gives jo dog Mange, som have flere Veje at vælge imellem, de kunne vælge at sende med Jærnbane eller med Dampffib, og der gives vel ogsaa paa sine Steder forskjellige Dampffibe at vælge imellem. Hvis Landmændene begyndte at røre ved denne Sag og undersøgte Forskjellen paa de forskjellige Ruter og da sagde: paa Grund af, at Smørret bliver bedre behandlet ad den Vej end ad den, saa ville de for Eftertiden sende deres Smør ad den Vej og tilraade Andre at følge den samme Fremgangsmaade, tvivler jeg ikke om, at det vilde virke meget til, at de forskjellige Institutioner, som have Transportforholdene i deres Hænder, vilde vise denne Sag mere Opmærksomhed. Vi ere desværre ikke herhjemme saa heldig stillede, at vi have noget stort Balg mellem Transportmidlerne, idet disse — det kan maasse i andre Henseender være godt — ere koncentrerede paa enkelte Hænder; næsten alle vore Dampffibe, i det mindste i indenlandst Fart, ere i et enkelt Selskabs Haand, saa der er ikke den Lejlighed til at vrage, som der kunde være, men vi have dog Jærnbaner og Dampffibe at vælge imellem, og hvis der blev talt mere om denne Sag og blev fremhævet Forskjellen imellem de forskellige Transportmidler, tvivler jeg ikke om, at det vilde have en nyttig Indslydelse. Det vilde allerede hjælpe overordentlig meget, og det, troer jeg, er nærmest, hvad der i Øjeblikket maa gjøres.

I Længden vil det dog selvfølgelig ikke forslaa, vi maa senere søge yderligere at forbedre Forsendelsesforholdene for Smør og gribe til mere direkte Midler til at lette dem. Det vil da navnlig dreje sig om at skaffe Smørret, om jeg saa maa sige,

godt Rejseselskab. Det er ikke ligegyldigt for Smørret, om det bliver fluvet ned i Lastrummet i Dampstibe eller ind i Jærnbanevogne sammen med ildelugtende Ting; det er vel be-
 slyttet ved at være pakket i Dritler, men staaer det 12—14 Ti-
 mer sammen med ildelugtende Ting, skal det nok mærkes paa
 Smørret. Jeg troer, at man tidligere eller senere — men da
 maa Landmanden først være rigtig interesseret i det — maa, som
 i Amerika komme til at faa særlige Vogne paa Jærnbanerne, ude-
 luktende til Smør, maaske endog til paa alle de store Banelinier
 at faa særlige Tog, der gaa paa en for Smør passende Tid af
 Døgnet. Det er meget almindeligt i Amerika at have særlige
 Tog for Transporten af Mælk til Byen. Disse Tog pas-
 sere om Aftenen mellem Kl. 5—6 hele Jærnbanelinien, og i Lø-
 bet af $\frac{1}{2}$ Time, forinden Toget skal afgaa fra Stationen, an-
 komme Vogne i snevevis med Mælk, der skal med Toget. Dette
 ruller videre og optager saaledes Mælk paa de forskjellige Sta-
 tioner. Naar man tager Hensyn til de store Masser af Smør,
 som føres frem her i Landet, og hvoraf en Mængde skal omtrent
 samme Vej, maatte der vistnok kunne gøres noget lignende her,
 men da skal først Opmærksomheden være henledt rigtig derpaa,
 thi ellers vil man naturligvis ikke indrette sin Kjørsel særlig efter
 det, men vælge den Tid, der passer En bedst.

Det næste er at sørge for en hurtig Transport. Naar
 Smørret kunde sendes til Kjøbenhavn, Aarhus eller hvorsomhelst
 paa 4 Timer, medens det nu tager 8 Timer, vilde det aaben-
 bart være en stor Forbedring, og jeg har ikke Tvivl om, at der ofte
 vilde være Lejlighed til herhjemme at faa Tiden forkortet m. H.
 t. Transporten. En Masse af de Dampstibe, som løbe i inden-
 landsk Fart, ere meget langsomme Slæbere, og den samme Rejse
 vil kunne gøres i en langt kortere Tid; men hver Time, der
 gaaer, har en forringende Indflydelse paa Smørret. Ligeledes
 Dampstibene, der fare paa England. Nu fortiden ere de 2—3 Dage
 om Rejsen; det er ikke hurtigsejende Skibe. Der er ikke Tvivl
 om, at man kan faa betydelig hurtigere sejende Skibe; kunde
 man faa Smørret over paa $1\frac{1}{2}$ —2 Dage i Stedet for 3 Dage,

vilde det være en Binding for Smørret; man kan være sikker paa, at det vil have en overordentlig gavnlig Indflydelse. Det, der trykker os, er Afstanden fra England, den lange Tid Smørret skal være undervejs; jo mere vi kunne nærme os England ved hurtigere Befordringsmidler, jo mere ville vi fjærne Forstjellen, der er mellem os og de Lande, der ligge England nærmere.

Det næste vilde være, efter at have skaffet sig særlige Jærnbanevogne og Dampskibstrum og hurtigere Befordringsmidler, at faa de Rum, som anvendes paa Jærbanestationerne og Dampskibskajerne, indrettede noget hensigtsmæssigere for Smør, og navnlig at faa Dampskibstrummene og Jærnbanevaggonerne indrettede paa hensigtsmæssig Maade. Hvad man da navnlig maa stræbe efter, er at skaffe Smørret køl og frisk Luft; derpaa støtter det meget ofte i vore Dampskibe og Jærbaner. At sikre Smørret køl og frisk Luft, vil imidlertid have sine Vanskeligheder. At ordne det paa en rigtig hensigtsmæssig Maade kan ikke ske uden Betskning, og Landmændene maa være forberedte paa at ofre noget paa denne Sag; de maa være saa fuldt overtydede om dens Betydning, at de ere villige til et saadant Offer. Men jeg tvivler ikke om, at der saa ogsaa vil kunne gøres Noget i den Retning; Amerikanerne have allerede tilbels viist os Vejen, som de følge i stor Udstrækning, idet de nemlig paa deres Jærbaner have særlige Vogne indrettede til Transport af Smør; lignende benyttes ogsaa til andre Ting. Fra Smørdistrikterne, f. Ex. fra Wisconsin og Illinois, gaa to Gange om Ugen Tog til de østlige Byer, og med disse Tog følge da Vogne, der ere bestemte alene til Smør og ere afkølede med Is. De ligne vore almindelige Jærnbanevogne, men ere forsynede med dobbelte Vægge. Der er indvendig en Bræddevæg i kort Afstand fra den udvendige for ligesom at fortykke den udvendige Beflædning; der er i Regelen ikke nogen Fylde mellem den indre og ydre Beflædning. For oven i begge Ender af Vognen er der anbragt en Kasse med Is, som kan fyldes udvendig fra og som hænger ned fra Loftet. Der blev, naar Smørret afgik fra Vesten, fyldt Is i Kasserne, og paa Vejen blev Isen fornyet saa ofte, det

Behøvedes. Det vil imidlertid ikke være heldigt for Smørret, om det kommer til at staa i et iskoldt Lokale; det er ligesaa uheldigt som stærk Varme; det ønskelige er en modereret Temperatur, — og man maa derfor sørge for, at der ikke bliver for koldt. Endvidere maa Luften ikke være indelukket, thi det er Alle bekendt, at naar man ikke sørger for tilbørlig Ventilation, saa taber Smørret endel af sin Aroma. Disse Jærnbanevogne ere derfor ogsaa forsynede med Ventilatorer, saa at der kan strømme Luft igjennem, og der bliver derved sørget for at Temperaturen ikke synker for lavt, og at Luften hyppig bliver fornyet. Forholdet var ordnet saaledes Best paa, N.B. for Chicago, at Landmændene — det var et særlig Jærnbanearrangement — maatte betale den Is, der blev fylt i paa Stationen, hvor Smørret gik fra; den videre Forsyning med Is betalte de ikke noget særlig for; men man kan naturligvis tænke sig, at de ikke fik det gratis, men at det blev beregnet dem paa anden Maade. Jeg havde Lejlighed til i Amerika ved Filadelfiaudstillingen at se Smør, som havde rejst med Jærnbanen 300 danske Mile, altsaa havde gjort Rejsen fra Hamburg til Stagen 6 Gange i den mest smeltende Hede, og dette Smør, kan jeg forsikre Dem, var forbausende godt. Jeg vil ikke sige, at det var allerfineste Varer! det havde det vist aldrig været, men det var ikke til at mærke paa Smørret, at det havde lidt noget betydeligt ved denne Transport. Det synes altsaa, som om der ad den Vej maatte kunne gøres Noget, for saa vidt man i det Hele taget maatte finde, at det kan betale sig. En Anthydning af, hvad der kan gøres ved Hjælp af Is, have vi i Kjødtransporten fra Amerika til England. Kjød er ogsaa en meget ømfindelig Vare; vel lykkes det ikke at føre Kjødet over med dets fulde Aroma, men Forsendelsen i nogenlunde konserveret Tilstand vilde være umulig uden vel indrettede Dampskibe. Det er nu ikke min Mening, at man skulde strax gaa over til at præcisere dette Spørgsmaal om særlige Tog og afskolede Jærnbanerum; jeg troer, at der er en Del, der maa nærmere undersøges, at der først maa anstilles Forsøg for at konstatere, hvilke de gunstigste Forhold ere, thi man kan være vis paa, hvis man kommer til

Dampffibss eller Jærnbaneexpeditioner og forlanger, at de skulle indrette saadanne Rum, at de ville spørge om, hvorledes de skulle være indrettede; men hvad jeg ønsker, er først og fremmest at vække Røre i denne Sag og bringe Landmændene til at gjøre sig rigtig Rede for den Interessse, de have i Smørtransporten, og hvorledes den foregaaer her for Øjeblikket, samt til gjennem Kontrol med Transporten at søge at faa de Fejl rettede, der kunne rettes uden nogen egentlig Bekostning fra deres Side. Det er i det mindste den Fremgangsmaade, jeg har fundet, der i Regelen lykkes bedst, at man først seer at rette, hvad der kan rettes, uden at det koster Noget, og ikke stiller yderligere Fordringer, før man ikke kan komme videre ad denne Vej.

Dette er, hvad jeg nærmest havde tænkt at forebringe til Indledning af dette Spørgsmaal, og jeg har med saa megen større Fortrøstning paataget mig at indlede Spørgsmaalet, som jeg veed, at der er Flere i denne Forsamling, som allerede længe have haft deres Opmærksomhed henvendt paa denne Sag, som personlig have haft Lejlighed til at overbevise sig om, at det er ikke blot en Talemaade, at Smørret lider paa Rejsen, men at det i Virkeligheden meget ofte lider en ganske betydelig Værdiforringelse paa Grund af de uheldige Forhold, hvorunder det føres frem.

Statsraad Tesdorpf. Vi maa vist være Prof. Segelcke meget taknemmelige for, at han har sat dette vigtige Spørgsmaal under Diskussion. Han bemærkede jo i Slutningen af sit Foredrag, at der er Flere her tilstede, der have gjort Erfaringer, som de ville meddele, og jeg vil derfor gjerne frasælde min Anmodning om at faa Ordet, efter som jeg er overbevist om, at der er dem, som ere bedre inde i Sagen. Imidlertid har jeg ogsaa nogle enkelte Bidrag at yde, og det skal jeg gjøre, saa godt jeg formaaer. Vigtigheden af Transporten af Smør og Mejeriprodukter i Almindelighed har ogsaa været mig indlysende ad Erfaringens Vej gennem flere Aar. Jeg er ikke alene af Smørhandlerne bleven gjort opmærksom derpaa, men jeg er ogsaa selv bleven opmærksom derpaa derved, at jeg har seet, hvorledes Smør-

ret bliver bragt ud af Dampskibene. Ifjor kom jeg engang en Morgenstund ned til Kjøbenhavns Havn, da Dampskibet Zampa havde bragt vort Smør hertil, og jeg saa det staaende paa Broen og saa det til min Forstrækkelse flydende; det dryppede stærkt ud af Smørfoustagerne. Jeg saa det i Forening med mine Smørgrosjer og kunde jo slutte mig til, at Smørret havde lidt ganske overordentlig meget. Jeg henvendte mig i den Anledning til Jærnbanelsekretæren og Dampskibeexpeditionen, og samtidig aftalte jeg med Sekretæren, at vi vilde omgive Smørret med et Hylster, det vil sige pakke Smørret ind i et dobbelt Hylster, hvis Mellemrum var udfyldt med Tang, for paa den Maade at kunne sikre Smørret noget mere. — Vi ville møde ikke saa faa Vanskeligheder ved at realisere det Forslag, som Professorens her har gjort. Det, der staaer for mig som det nærmeste, det mest praktiske og som det billigste, er at forsyne Smørret paa Stedet i Iskjælderens hjemme hos os, forinden vi føre det paa Bogn enten til Dampskib eller Jærnbane, med saadanne Hylstre, som vi have seet dem ved Smørudstillinger baade i Jylland og Nerne, og som jeg mener at have erfaret ere ganske overordentlig praktiske, det vil sige, naar de benyttes rigtig, saaledes at Smørret omgives med dem i selve Iskjælderens, inden Smørret tager Varme, inden det bliver udsat for Solens, Jærnbanelens eller Dampskibets Paavirkning. Blicher Smørret i Kjælderens, hvor det har henstaaet kølig i kortere eller længere Tid, omgivet med disse Hylstre, og bliver det saa strax ført direkte her til Kjøbenhavn, saa vil det ankomme hertil i en ganske anderledes Forsatning, end Smør i Almindelighed ankommer. Disse Hylstre ere jo slet ikke kostbare, de gaa frem og tilbage og kunne benyttes ikke blot en, men flere Gange og betale saaledes i forholdsvis meget kort Tid den Bekostning, som anvendes i den Retning. Det andet Middel er at kontrollere Smørrets Behandling paa Jærnbanelen. At benytte Jærnbanelen saaledes, at man faaer separate Tog til Smør-Transport, vil jo ikke kunne lade sig gjøre hos os, eftersom vi ikke raade over saa store Kvantiteter, at Jærnbanelen vil stille særlige Tog til vor Disposition. Men Jærnbanelen er meget ofte særdeles skjodesløs.

Disse Smørdriller, som jeg ved Havnen i Kjøbenhavn saa i en flydende Tilstand, vare gaaede med Jærnbanen fra Nykjøbing til Dreghoved og havde der staaet i Jærnbanevogne sammen med Dyr; derfra vare de komne paa Dampskibet og saa sendte til Kjøbenhavn. Saaledes at paa Smørret sammen med Dyr og derefter sende det videre ombord paa et Dampskib er, om jeg maa bruge det Udtryk, en aldeles nederdrægtig Behandling; men at forlange af Jærnbanelokstaberne, at de skulle sende Smørret i særlige Vaggoner, saa længe vi ingen Dampfærge have mellem Falster og Sjælland, erklæres at være et ligesvem urimeligt Forlangende. Der er imidlertid en anden Ting, jeg skal berøre, og det er, at Vogne af Jærn ere langt slettere til Transporten end Vogne af Træ, thi Jærnet tager ganske anderledes mod Solen end Træ; naar vi maale Varmen i en Jærnbanevogn af Jærn og sammenligne den med Varmen i en Træ-Jærnbanevogn, saa er Forskjellen meget betydelig. Dernæst skal jeg gjøre opmærksom paa, at Lokstaberne tidligere stundom have erklæret sig villige til at expedere Smør med Expressvogt for den samme Fragt, som naar det expederes som Fragtgods. Jo hurtigere det kommer til Bestemmelsesstedet, desto mindre lider Smørret, men Forskjellen i Fragten er saa betydelig, at man fristes til at affende til den billigste Fragt. For mig stiller Forskjellen sig saaledes, at medens jeg maa give fra Nykjøbing til Kjøbenhavn for 100 Pbd. pr. Expressvogt 1 Kr. 10 Ore, er Fragten pr. almindeligt Godstog 56 Ore. Jeg har nu bedet de Herrer om at sende mig Smørret med Expressvogt, men iaar har jeg faaet Afslag derpaa, hvad vi anse for en stor Ubillighed, og som fører os over til Dampskibene, eftersom vi ikke ville betale den dobbelte Fragt paa denne Tid af Aaret. Det, at saa Smør expederet paa den hurtigst mulige Maade med Expressstrain, er et meget vigtigt Moment, som Jærnbanelokstaberne burde paa ingen Maade nægte at kunne gaa ind paa. At sende Smørret med Dampskib er altid langt den billigste Vej, det koster fra Nykjøbing til Kjøbenhavn omtrent pr. 100 Pbd. 38 Ore i Driller inklusive Fougstage. Jeg har her ifjor og atter iaar undersøgt Forholdene og talt med Kaptajnerne

om, hvad der kunde gøres; de ere meget velvillige, men Bestyrelsen, sige de, er uwillig til at anvende de fornødne Bekostninger. Svori ville disse Bekostninger bestaa? At de skulde pakke vort Smør i Js, bør ikke forlanges. I Provinserne sælges Js for 2 Ore pr. Pd., medens det her i Kjøbenhavn koster 8 Kr. pr 1000 Pd. Det er allerede en meget betydelig Udgift; men en saadan Pakning vil heller næppe behøves, saasnart Smørret faaer den passende Plads i Skibet, nemlig under Vandlinien og i Rum med dobbelte Vægge, som let kunne indrettes. En saadan Behandling af Smørret vil, naar Rejsen ikke varer for længe, i Forbindelse med Hylstre sætte os i Stand til at bringe Smørret paa Markedet i fuldstændig ufordærvet Tilstand. Det er en Selvfølge, at vi ikke maa udsætte det for Solvarme paa Vejen til Dampskibet, men det vil man heller ikke behøve, thi man kan jo kjøre til Dampskibet om Natten eller meget tidlig om Morgen, hvad vi altid gjøre, skjøndt vi kun have ganske kort til Byen. At forlange af Dampskibsselskaberne, at de skaffe os et Rum under Vandlinien med dobbelte Vægge til Opbevaringssted for Smørret, er en saa berettiget Fordring, at vi maa kunne sige: Ville I have, at vi skulle benytte Eders Dampskibe i andre Henseender, maa I sørge derfor.

Samtidig dermed skulle vi stille den Fordring til vore Kjøbmænd, at de tage Smørret fra Dampskibet strax efter dets Ankomst; kommer Skibet endogsaa sent om Aftenen til Kjøbenhavn, maa Smørret losses samme Aften og maa ikke ligge Natten over til næste Dag, men strax føres i Kjelber. Det kunne og skulle Smørhandlerne iagttage, men det er langt fra, at de gjøre det. En saadan Uarvaagenhed fra vor Side lige over for Dampskibsexpeditionerne, lige over for Jærnbahneseelskaberne og lige over for vore Handlende i selve Byen ligger altsammen indenfor det Omraade, som er tilgængeligt for os, som vi kunne magte, og det er jo dog Hovedsagen, at vi stille Fordringer, som ere praktiske, og som vi kunne vente at ville blive efterkomne. — Jeg gjør kun disse Bemærkninger som et lille Supplement til Professor Segelæes Foredrag, som jeg har

tilegnet mig paa min egen Erfarings Omraade. Jeg tør sige, at jeg har erfaret, at disse Forholdsregler ere overkommelige og paa Grund deraf foreløbig praktiske; kunde vi komme videre, kunde Dampffibsselskaberne paa Hovedstationerne selv etablere Is-tjælbere og derafra maaske forsyne deres Stibe med en Beholdning af Is, saa kunde det maaske ogsaa være meget heldigt; men det er Fordringer, som jeg er bange for, man ikke foreløbig vil kunne vente nogen velvillig Imødekommen imod. Det ville Dampffibssbestyrrelserne trykke sig ved, og det vilde vi ogsaa gjøre, naar vi satte os i deres Sted; men disse enkelte Foranstaltninger, jeg her har tilladt mig at henlede Opmærksomheden paa, ere overkommelige; dem troer jeg at turde tilraade.

Profesor Segelcke. Jeg maa takke Etatsraad Tesdorpf for hans Udtalelser, thi de bekræfte fuldstændig, hvad jeg har udtalt, at der, uden at man behøvede at gaa til de af mig nævnte yderligere Foranstaltninger, vilde være meget, der kunde rettes, naar blot Landmændene vilde have deres Opmærksomhed henvendt derpaa. Jeg antydede ogsaa, at disse yderligere Foranstaltninger vare en fremtidig Opgave, Noget, der først laa for, naar vi havde faaet rettet, hvad der kunde rettes uden stor Bekostning, naar man havde Opmærksomheden henvendt derpaa og blot udøvede en lille Pression.

Godsejer Valentiner. Jeg vil kun tillade mig at gjøre en lille Bemærkning som Supplement til Etatsraad Tesdorpf's interessante Foredrag. Det er mig bekjendt, at i England blive Fødemidler, derunder ogsaa indbefattet Smør, sendte med Express-tog for samme Betaling som almindeligt Fragtgods. Deri ligger, forekommer det mig, et Præcedens for, hvad vi ogsaa have Ret til at forlange gennemført her i Landet. Jeg vil derhos opfordre til, at vi slutte os til den Agitation, som Professor Segelcke omtalte at ville være nødvendig for at faa de omtalte meget berettigede Fordringer paa forskjellige Omraader satte igjennem.

Lieutenant Landschoff, Aldershvile. Det er ikke saa forunderligt, at Jærnbane- og Dampffibsexpeditørerne ikke have det Kjendskab til at konservere Smør, som der kunde være ønskeligt;

men det har forundret mig meget, at Smørhandlerne her i Kjøbenhavn vise det saa stor Ligegyldighed. Jeg har seet i Havnegaden, hvor der udfikses Smør, at de midt om Dagen komme kjørende med Smørdritler uden at have dem tilbækkede og holde der længe i den brændende Solhede. Det forekommer mig, at Smørret derved udsættes for fuldstændig at opløses, inden det kommer ombord. Jeg mener derfor, at selv om der kunde gøres noget under Transporten paa Jærnbaner og Dampskibe for at konservere Smørret, saa er det navnlig Smørhandlerne, det burde paalægges under Transporten fra deres Dplag til Udfikningsstedet at sørge for dets Konservering.

Profesor Segelcke. Jeg har om Sommeren ofte i Havnegade seet, at Smørret har staaet 3—4 Timer paa Dampskibstajen, inden det kom ombord. Det kan være, at Kjøbmændene have hele Skylden, men det kan ogsaa være, at mangelfuld Ordning ved Modtagelse af Godsset er Skyld i, at det stod der. At der ogsaa her er Noget at rette, er jo aldeles klart.

Statsraad Tesdorpf. Jeg har samtidig med, at jeg har sendt Smør afsted, skrevet til Smørhandleren: Jeg sender i denne Barme Smør afsted; vil de tjene mig i at tage imod det øjeblikkelig, saasnart Skibet kommer ind i Havnen. Men jeg har ogsaa faaet det Svar, at Klokken var 9, da Skibet kom ind, og saa kunde Smørret ikke faaes uleveret. Vi maa gjøre den Fordring lige over for Dampskibsexpeditionerne, at de maa have deres Opmærksomhed særlig henvendt paa Smørforfødslerne.

Profesor Segelcke. De personlige direkte Henvendelser kunne være gode nok, men det hjælper meget mere, naar det bliver offentlig omtalt i Bladene, at det og det Dampskibsselskab eller den og den Jærnbaneexpedition mishandler Smørret, eller den og den Smørhandler viser Forsømmelighed; og jeg antager, at naar denne Diskussion kommer ud i Verden, vil det allerede hjælpe Noget.

Proprietær Møgen, Slumstrup. Jeg har en Erfaring for, hvor risikabelt det er at sende Smør i disse Dage. Mandag Morgen affendte jeg Smør fra Stjern, og igaar, Fredag, havd

min Kommissionær her paa Pladsen endnu ikke modtaget det. Hvad skal jeg nu gjøre for at faa Godtgjørelse for det derved foranledigede Tab? Hvor findes Smørret, og hvem skal jeg henvende mig til for at paatale den overordentlige Stjodesløshed, her er udvist?

Forpagter Hansen. Jeg skal tillade mig at henstille, om det vilde være for meget at anmode det kgl. Landhusholdnings-selskab om at træde i Forbindelse med Jærnbanefelskabene og søge udvirket, at Smør for Fremtiden bliver befordret med Ktog til samme Pris som med Godstog.

Profesor Jørgensen. Det vil man ikke kunne forlange. Vil man have Smørret sendt med Ktog, maa man finde sig i at betale en højere Fragt, thi det koster Jærnbanefelskaberne mere.

Forpagter Hansen. Det forekommer mig dog, at man med Englands Exempel for Dje, hvor den antydede Bestemmelse er gjældende, i alt Fald kunde underhandle med Jærnbanefelskaberne derom.

Møllejer Trol Dahl, Graa Mølle. Det glæder mig, at denne Sag om Transportforholdene af Smør er kommen frem, thi hvad der gjælder derom, gjælder ogsaa om Forsendelsen af Kvæg. Der er mange Mangler i saa Henseende, og jeg haaber, at mulige Forbedringer med Hensyn til Smørforsendelser vilde være en Forløber for, at der ogsaa kan ske lignende Forbedringer m. S. t. Kvægtransporten. Vor Jærnbaneforsendelse af Kreaturer og Svin er i høj Grad uheldig; navnlig i Sammenligning med Forsendelsen i England. Jeg skal særlig fremhæve, at Forsendelsen er meget langsom, og jeg skal eksempelvis nævne, at man kan sende Kreaturer fra Newcastle til London om Aftenen, og de kunne staa paa Markedet næste Dags Morgen.

Proprietær Neergaard, Breinholt. Maa jeg tillade mig, idet jeg er overbevist om, at jeg udtaler Forsamlingens Følelser, at bringe Professor Segelcke en Tak, fordi han har bragt denne Sag frem, der vistnok maa siges at være et meget vigtigt Spørgsmaal for det danske Avlsbrug. Skulle vi have Noget ud af det danske Avlsbrug, saa troer jeg, skjøndt jeg er opfødt som Studemand, at

maatte erkjende, at det er i Mælkeriet, at det skal ligge, og det er da klart, at det ikke kan hjælpe, at vi faa Noget ud af vore Køer, naar vi ikke faa Udbyttet paa Markedet som et godt Produkt. Men idet jeg paa Forsamlingens Vegne takker Professor Segelcke for, hvad han har fremsført, vil jeg tillade mig i Genhold til de faldne Udtalelser at fremkomme med et bestemt Forslag. Jeg erkjender med Etatsraad Tesdorpf, at vi først selv skulle bevise, at vi have Kjærlighed og Omhu for vort Smør, idet vi, naar det gaaer ud fra Mælketjælderen, have viist, at vi ville have det godt behandlet derved, at vi selv behandle det godt. Naar vi gjøre det, er det berettiget, at vi stille den Fordring til Expeditionerne, at de skulle behandle det lige saa godt. Jeg tillader mig derfor at foreslaa, at Delegeretmødet her tager Ordet og henvender sig til Expeditionerne i enhver Retning, baade Jærnbane- og Dampskibsfelskaber, med Anmodning om, at de ville vise en større Omhyggelighed end hidtil for denne Artikel, der fordrer en ganske overordentlig omhyggelig Behandling. Der blev af Forpagter Hansen stillet et andet Forslag, men det syntes mig, at Præsidiat ikke var tilbøjeligt til at tage denne Sag i sine Hænder, og derfor mener jeg, at vi bør blive staaende ved det af mig nævnte Forslag.

Etatsraad Tesdorpf. Jeg har kun en ganske kort Bemærkning at gjøre. Ved at omtale Smørhandlerne vil jeg kun have forvaret mig mod, at jeg paa nogen Maade har klaget over min Smørhandler. Det haaber jeg ikke vil fremgaa af Referatet; en mere omhyggelig Mand kan ikke findes.

Professor Sorgenfen. Jeg er altid bange for disse kollektive Ting. Naar de Herrer ville overdrage Landhusholdningsfelskabet at gjøre Noget i denne Sag, skrive vi et Brev til Jærnbaneselskaberne; de modtage det, anmærke, at de have modtaget det, og saa er Sagen dermed færdig. Nej, hvad der skal gjøres, det er fornemmelig, som fremhævet af Professor Segelcke, at de Herrer personlig skulle tage sig af Sagen, skulle føle sig forpligtede til, hver Gang der er Noget i Vejen, da at klage offentlig derved og gjøre det, de kunne, i hvert enkelt Tilfælde ved Gen-

vendelse til Jærnbane- og Dampffibbestyrelserne. Er der engang nogen stor samlet Sag, der skal sættes i Værk, kan Selskabet gjøre det, men jeg er saa bange for, man skal staa sig til Ro ved kollektive Handlinger og tro, at der virkes mere derved, end der virkelig gjøres. Der vil udrettes meget mere derved, at hver enkelt Affender vaager over Forsendelsen, og naar han har noget at klage over, fremhæver i Avisartikler den Behandling, som er bleven hans Smør tilbemt; naar der jævnlig klages over, at den og den Dag er Smørret affendt, at det den og den Dag har staaet over paa den Station, at Modtagelsen ved det og det Dampffib har været saa slet ordnet, at Smørret har maattet staa paa Dampffibsbroen i Solen i saa og saa lang Tid, og at det først efter saa lang Tids Forløb efter Ankomsten er udloset paa Bestemmelsesstedet og i fordærvet Tilstand, saa har man der anført Fakta, som ville virke meget bedre end en almindelig Henvendelse fra Landhusholdningselskabet's Side. Der er ikke Noget til Hinder for, at Landhusholdningselskabet vil gjøre, hvad der staaer i dets Magt, men de Herrer maa ikke tro, at dermed er Sagen afgjort. Sagen vil først blive klaret derved, at de Herrer gjøre, hvad de kunne, og det paa hvert enkelt Punkt; thi der er, som Etatsraad Tesdorpf fremhævede, tusinde Maader, hvorpaa Smørret kan lide under Transporten, lige fra Landmandens Iskælber, fra hans Karls Ophold i Kroen, ja helt igjennem, indtil det kommer i Detailistens Hænder. En saadan Virksomhed kan ikke erstattes ved en kollektiv Udtalelse. Men en anden Sag er det, at man saa maa være forberedt paa, at det koster noget mere, naar man vil have det noget bedre transporteret, og man kan navnlig ikke forlange Smørret transporteret hurtigere uden at betale mere derved. Men det vil man ogsaa kunne gjøre, thi det vil betale sig. De Herrer maa ikke forstaa det, som om Selskabet ikke vilde virke, hvad det maatte kunne; det vil det i alle Tilfælde gjøre med stor Glæde, men jeg er bange for, at man skulde tro, at der paa den Maade vilde udrettes Noget og saa selv skulde glemme at gjøre det, hvorpaa det især kommer an, saavel m. S. t. Kvæg som m. S. t. Smør, nemlig i hvert enkelt Tilfælde at

kontrollere Forsendelsen og ikke holde sig tilbage fra at benytte Offentligheden, naar som helst der er Grund til Klage.

Møllejer Tr oldahl, Graa Mølle. Jeg skal tillade mig at anføre som Exempel paa, hvor uheldige Transportforholdene ere i Jylland, at man fra hver Station, der ligger Nord for Randers, ikke kan naa Esbjerg paa kortere Tid end 24 Timer. Det maa indrømmes, at det er saa uheldigt, som det kan være; i Stedet for at tilbagelægge Vejen i den halve Tid eller mindre, varer det mindst 24 Timer. Naar man har sat et saa stort og nyttigt Foretagende i Gang som Havnen ved Esbjerg og har anvendt saa uhyre Bekostninger derpaa, kan man ikke sige Andet, end at det er beklageligt, at Jærnbaneforholdene ikke svare til, hvad der er gjort i den anden Retning.

Forpagter Branth, S. Elkjær. Jeg skal tillade mig at udtale den Mening, at de Klager, som maatte indkomme til Jærnbanebestyrelserne over daarlig Forsendelse, vilde faa en ganske anden Vægt, naar der i Forvejen fra Præsidiets Side var skeet en Henvendelse til Jærnbaneselskaberne. Jeg skal derhos bemærke, at efter de Forhold, vi bo under, troer jeg ikke, at det er mere end billigt, at man kan forlange af Jærnbaneselskaberne, at de skulle transportere Smør efter samme Regler som Afgods; thi jeg skal gjøre opmærksom paa, at efter Reglementet kunne de lade det som almindeligt Fragtgods staa i 24 Timer. Det koster ikke Jærnbaneselskaberne mere at sende det som Afgods end som Fragtgods.

Godsejer Bay, Follerup. Jeg kan fortælle Hr. Møgen, hvor hans Smør er; det ligger mellem Nyborg og Korsør. Der er en saa slet Forbindelse mellem de to Steder, at jeg f. Ex. faaer en Ting hurtigere fra München eller Wien end fra Rjøbenhavn.

Præsidenten. Jeg antager, at det, at Sagen har været behandlet her, og de forskjellige Udtalelser, der ere fremkomne fra de Delegerede, ville have ikke liden Nytte m. H. t. Smørrets Behandling ved Forsendelsen for Fremtiden. Skulde der komme noget positivt Forslag, vil det blive taget nærmere i Betragtning.

Profesfor Sjørgensen. Jeg vil blot bemærke, at vi meget godt kunne sende saa vel Jærnbaneselskaberne som Dampskibsselskaberne de Udtalelser, der ere faldne her, saa at de kunne se, hvad Forsamlingens Mening har været.

II. Forhandling med Bestyrelsen for Jærnbane- og Dampskibsselskaberne.

Paa Grundlag af ovenstaaende Diskussion affendte det kgl. Landhusholdningselskab den 9de Juli følgende Henvendelse til samtlige Bestyrelser af Landets Jærnbaner og Dampskibe:

Den stærkt forsøgede Indtægt, som Danmark nu i Sammenligning med tidligere drager af dets Mælkerier, skyldes ikke blot den betydelige Kvantitetsforsøgelse, som i vor Smørudførsel har medført en Stigning i de sidste 10 Aar til det Treobbelte (fra 40,000 til 120,000 Tdr.), men ogsaa en betydelig Kvalitetsforbedring, der, støttet af bedre Handelsforhold, har skaffet det danske Smør et godt og anerkjendt Navn paa Verdensmarkedet. — Konkurrencen paa dette bliver imidlertid stadig strængere; mange tidligere ikke smørexporterende Lande udføre nu betydelige Kvantiteter; men da det for en stor Del er mindre fine Varer, der komme fra disse Lande, er det fortrinnsvis de simplere Smørvarer, hvis Pris trykkes, saa at Prisforskjellen mellem bedste og simplere Smør nu ofte beløber sig til 30 à 40 pCt. — Derved bliver det saa meget nødvendigere for Landmændene, man kan vel sige for Landet, at der gjøres alt muligt for at hævede det danske Smørs Renommé som første Klasse Varer, da vor Mælkeridrift, der arbejder under langt kostbarere Vilkaar end Mælkeridriften paa de store østeuropæiske og amerikanske Græsgange, kun un-

der denne Forudsætning kan betale sig. — Landmændene ere sig dette bevidste og bringe betydelige Ofre paa ethvert Trin af deres Bedrift, (passende Foderstoffer, gode Mælkeriapparater, dygtigt Mælkeripersonale o. s. v.), for ved en omhyggelig Behandling af Mælken og dens Produkter at kunne levere bedste Slags Varer. —

Disse Bestræbelser ville imidlertid ikke føre til det tilsigtede Maal, naar ikke det tilvirkede værdifulde Produkt ogsaa paa ethvert senere Stadium, efter at det har forladt Landmandens Smørfjælber, og indtil det kommer Konsumenten i Hænde, skjænfes en særlig omhyggelig Behandling, og navnlig vil det ved en langsom Fremsendelse med Jærnbaner eller Dampskibe, ved at føres i Jærnvaggoner, der ophebes stærkt af Solen, ved at henstaa — maaste endog utilbækket — paa Dampskibsbroer og Jærnbaneperonner, ved at stuves sammen med ildelugtende Varer o. lign., kunne tabe betydeligt i Værdi. —

Disse Forhold bleve fremdragne og vare Gjenstand for en livlig Diskussion i en Samling af Delegerede fra alle Landets Landbosforeninger, som nys afholdtes paa den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, for at vedtage Ordningen af den 14de danske Landmandsforsamling; men man følte sig paa den anden Side forvisset om, at naar de højtærede Bestyrelser for Landets Jærnbane- og Dampskibsselskaber gjordes opmærksomme paa de Ulemper, der i saa Henseende knytte sig til de nævnte Transportmidler, vilde de ikke undlade at tage under alvorlig Overvejelse og at i Bærf sætte de nødvendige Foranstaltninger for at afhjælpe de stedsfindende Ulemper, men ogsaa fra deres Side bidrage til at støtte denne for Landet saa overordentlig vigtige Erhvervsgren. —

De Delegerede anmodede det kgl. Landhusboldningselskab om at sende Jærnbane- og Dampskibsbestyrelserne et Udbrag af Forhandlingerne om denne Sag, men da Referatet herom først vil kunne ventes ubearbejdet og trykt i Løbet af en Maanedstid, eftersom denne Forhandling udgjorde et enkelt Affnit af en længere Række Forhandlinger, hvis Offentliggjørelse i sin Helhed skal fremstynedes, og da de ovenfor fremdragne Ulemper netop ere særlig

følelige i den nærmest kommende Tid, har man ment det at være i Sagens og alle Parters Interesse allerede ved denne Skrivelse at henlede den ærede Bestyrelses Opmærksomhed paa det ved det nævnte Møde med saa stor Enstemmighed udtalte Ønske om, at der af Jærnbane- og Dampskibsbestyrelserne maatte blive truffet hensigtsvarende Foranstaltninger for at afhjælpe de paaapegede Ulemper. —

Herpaa har Landhusholdningssekskabet modtaget følgende Svar:

1

De danske Statsbaner, Aarhus, den 2. Septbr. 1877.

I Anledning af Landhusholdningssekskabets Rundskrivelse af Juli d. A. om Smørforsendelser paa Jærnbaner og Dampskibe, har jeg med Hensyn til Forholdene paa de danske Statsbaner ikke villet undlade herved at meddele Følgende;

Smør kan paa Statsbanerne forsendes paa en af følgende 4 Maader:

1. Som Expressgods. Godset modtages i Keffegods-expeditionen indtil et Kvarter før Togets Afgang. Godset befordres uden Afbrydelse med hvilketsomhelst af Forsenderen valgt Tog og udleveres enten i Keffegods-expeditionen efter Togets Ankomst eller tilbringes efter samme Regler som Ilgods.

2. Som Ilgods, men til nedfat Fragt (Tart I. A.). Relativt korte Leveringsfrister, i Regelen 24 Timer for Transportlængder af indtil 20 Mil, 36 Timer for indtil 40 Mil osv., regnet fra Midnat efter Indleveringen. Godset befordres i Regelen i Bræmsvognene med alle blandede Tog, hurtigst mulig, efter at Expedition er besørget. Godset tilbringes Adressaterne.

3. Som almindeligt Fragtgods (Tart I. B.). Længere Leveringsfrister, i Regelen indtil 72 Timer for Transporter af indtil 20 Mil, 96 Timer for indtil 40 Mil osv. Be-

fordringen skeer kun med Gods- og Blandede Tog i de faste Patvogne. Godset leveres paa og fra Jærnbanens Pakhuse.

4. Som Vognladningsgodsk (Tart II. A.). Samme Leveringsfrister som for almindeligt Fragtgodsk (Tart II. A.). Læsning skeer af Afsenderen, og Aflesning af Modtageren.

Fragten stiller sig pr. 100 Pbd. saaledes for de forskjellige Tartklasser:

	2 Mil.	5 Mil.	10 Mil.	20 Mil.	40 Mil.	60 Mil.	75 Mil.
	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.	Kr. Ø.
Expres	" 74	1 10	1 64	2 25	4 34	6 16	7 42
I. A.	" 20	" 32	" 50	" 80	1 36	1 92	2 34
I. B.	" 14	" 22	" 34	" 53	" 88	1 23	1 50
II. A.	" 8,1	" 14,8	" 24,1	" 40	" 68	" 96	1 17

Den mindste Fragt, der opkræves, er imidlertid for Expres 1 Kr., for I. A. 40 Ore, for I. B. 30 Ore.

Fragten for Smør er saaledes ikke betydelig; efter de Erfaringer, man her har, forsendes Smør ikke over lange Jærnbane-strækninger; man søger i Regelen den nærmeste Havn, hvorfra Export kan finde Sted til England, paa Vestkysten Esbjerg, paa Østkysten Frederikshavn, Aalborg, Randers, Aarhus og Nyborg. Har den Maade, hvorpaa Smørret afleveres fra Jærnbanen, virkelig en stor Bengeværbi, da vil man selv paa 20 Mils Afstand ved en forsøgt Bekostning af 2 Ore pr. Pbd. kunne opnaa, i Stedet for Forsendelse med Godstog i Pakvogne, den i Henseende til Dagstid og Hurtighed fortrinligste Befordring, der overhovedet vil kunne præstere, nemlig Befordring med hurtiggaaende Nat-Istog eller tidlige Morgen- eller sene Aftentog.

Ville Forsenderne ikke gaa saa vidt at benytte Expressbefordringen, da kunne de vælge Isgodsbefordring i Stedet for almindelig Fragtgodsbefordring, da vil fragten ikke blive $\frac{3}{4}$ Ore dyrere pr. Pbd., selv om Smørret sendes fra Frederikshavn til Nyborg, der for Tiden er den længste Transportstrækning, der kan

præsteres paa Banerne (61 Mil; I. A. 1 Kr. 95 Ore; I. B. 1 Kr. 25 Ore).

Statsbanerne have isvrigt stadigen havt Opmærksomheden henledet paa, at Smør bør behandles med Omhu af Personalet, og saasnart en uhenftsmæssig eller skadelig Behandlingsmaade er bleven bemærket, ere Instructioner udgaaede til Personalet, for at ændre saadan Behandling. Saaledes er det d. 6. Jan. 1872 forbudt Stationerne at trille Smørfoustager hen ad Perronen eller ad Jorden, men paalagt, at Foustagerne skulle bæres til Bognene og i Pakvognene saa vidt muligt stilles saaledes, at de ikke tilsmudses. Den 7. Maj 1873 er det forbudt at læsse Stoffer, bestemte til Ernæring af Menneffer og Dyr, sammen med flydende eller ildelugtende Artikler. Den 24. Juni 1873 er det paalagt Stationerne at sørge for, at Smørfoustager beskyttes mod Solvarmen.

Det maa herved bemærkes, at Jærnbannerne ikke kunne skjænke Smør en særlig omhyggelig Behandling, hvorved Transportudgifterne selvfølgelig forsøges, naar Forsenderen forlanger det forsendt efter de Taxter, der gjælde for almindeligt Fragtgods.

Om der nu end kan tænkes bedre og fuldkomnere Transportmaader end de ovenfor anførte, saa maa det dog formentlig erkjendes, at de Transportmaader, som enhver Forsender kan sikre sig paa Statsbanerne, maa betegnes som tilfredsstillende, og det er derfor berettiget, at man undersøger, hvorvidt Smørproducenterne benytte den Lejlighed, Jærnbanen giver dem til at erholde deres Smør befordret paa en tilfredsstillende Maade.

Af Erklæringer, der ere indhenteede fra Statsbane-Stationer, fremgaaer det imidlertid, at der vel er mange Producenter, der vise stor Omhu for Smørets Behandling, men at dette ingenlunde er Regelen. I Almindelighed føres Smørret saaledes til Jærnbanestationerne paa aabne Bogne, udsat for Solens og Regnens Paavirkning, ofte sammenlæsset med Svin, Huber og andre ildelugtende Artikler. Det er langt fra, at Hensyn tages til Togenes Afgang, men Smørret tilføres, naar det er belejligt, i Regelen i Midbagstiden, og an-

kommer saaledes til Stationerne i den Time fra 12 til 1, da Gods-Expeditionerne ere lukkede. Smørret aflæsses da i Gruset under aaben Himmel i Solheden og forbliver hensaaende der, indtil Gods-Expeditionerne atter aabnes.

Bed Indleveringen ere Smørræerne ofte i en meget slet Stand; for ikke at tale om de Tilfælde, hvor brugte Petroleumstønder og Sæbeballier benyttes som Emballage om Smør, er det meget almindeligt stadig at benytte de samme Smørræer uden at rense Ræerne mellem Benyttelsen; — hverken Affenderne eller Rjøbmandskarlene, der modtage Smør fra Jærnbanens Vareskur, tage i Betænkning at trille Foustagerne hen ad Jorden. Det er heraf en Følge, at hyppig sorte, smudsige, af Saltlage gjenemtrængte Smørræer indleveres til Befordring.

Iøvrigt bliver en langt overvejende Del af det Smør, der paa Jærnbanen føres til Rjøbstederne, ikke særlig expederet, men medtages i de paa Torvedagene stærkt besatte, med Tobaksrøg og Dunsten af fugtige eller gjenemsvedte Klæder fyldte 3. Klases Rupeer, for at sælges paa Torvene.

Undersøger man dernæst, til hvilken Taxtklasse Smør forsendes, eller, hvad der er det Samme, hvilken Befordringsmaade Producenterne vælge paa Jærnbanen, viser det sig, i Følge Opgjørelse for April Kvartal d. A., at der i dette Tidrum er forsendt over Statsbanerne o. 2,463,000 Pbd. Smør, hvoraf som

Expresgods	500 Pbd.
Algods I. A.	415,500 —
Almindeligt Fragtgods I. B.	1,575,000 —
og i hele Vognladninger II. A.	472,000 —

I Alt . . . 2,463,000 Pbd.

• eller med andre Ord, over 80 pCt. er forsendt som almindeligt Fragtgods og næsten Intet som Expresgods, og herved er endda ikke taget Hensyn til de bethdelige

Kvantiteter, der, som ovenfor berørt, ere transporterede i Personvognene.

Fra Statsbanernes Side er man selvfølgelig villig til at transportere Smør paa hvilken som helst Maade der maatte anses for hensigtsmæssig, forudsat at Forsenderne yde et passende Bederlag derfor, men saalænge Forsenderne saa godt som aldeles ikke benytte de bedre Befordringsmaader, der allerede nu tilbydes, men foretrække de billigste, er der næppe Anledning for Statsbanerne til at indføre nye. En videre Drøftelse af denne Sag vil formentlig ogsaa vise, at Smørforsenderne vel ønske en bedre Befordring af Smørret, men ikke tillægge den en saadan pekuniær Værdi, at de ville yde noget Bederlag for denne.

N. J. Holst.

A. Bræstrup.

2

Sjællandste Jærnbaner, Kjøbenhavn V., den 9.—10. Juli 1877.

Foranlediget ved Landhusholdningssekselskabets ærede Skrivelse af 9. ds. angaaende Smørforsendelser paa Jærnbaner m. v., skal Direktionen ikke undlade at udtale, at man, saavidt det staaer i Selskabets Magt, er beredt til at søge at fremme denne Sag, hvis Betydning og Vigtighed for en stor Del af det forsendende Publikum Direktionen ingenlunde misstjender. Det er imidlertid en Selvfølge, at en hurtigere Transport af den paagjældende Vare med kortere Ophold (paa Stationerne m. v. end ved almindelige Fragtgodsforsendelser maa medføre større Transportudgifter, og at det maa være Forsendernes Sag at bære disse Omkostninger, naar særlige Foranstaltninger til hurtig Transport m. v. i deres Interesse ønskes truffne. I Følge Jærnbanernes Befordringsreglement staaer det allerede nu i Forsendernes Magt at bevirke en sliig hurtigere Transport, naar de ville forsende deres Varer som Afgods, mod at erlægge de herfor fastsatte højere Taxtbløb, og selv ved Forsendelser af Smør med Godstogene efter de almindelige Fragtgodstaxter staaer det tilbøieligt i Forsen-

bernes Viagt at begrænse de mulige Ulemper ved en længere Tids Transport og navnlig Varernes Henstand i længere Tid paa Banegaardene, dels ved at inblevere Varerne til saadanne Tider, at Forsendelserne kunne afgaa snarest muligt efter Indleveringen, og dels ved at lade Varerne afhente saa hurtig som muligt efter de vedkommende Togs Ankomst. Desuagtet har Direktionen været betænkt paa at søge at formindste Ulemperne i saa Henseende ved at paalægge de Stationer, for hvilke Smørforsendelser om Sommeren ere af større Betydning, at lade Smør, som efter Omstændighederne, for enten at afvente Togs Afgang eller at afvente Afhentelsen af Adressaterne, maa henstaa i længere Tid paa Stationerne, for saa vidt Forholdene tillade det, opbevare i saadanne Rum, hvor der høves den for den paagældende Forsendelsesgjenstand tilstrækkelig kølige Temperatur.

Kohte.

J. Petersen.

3

Det Lolland-Falsterke Jærnbane-Selskab, Kjøbenhavn, den 13de Juli 1877.

I Anledning af den ærede Bestyrelses Skrivelse af 9. ds. unblade vi ikke at meddele, at Stations- og Tog-Personalet ved den Lolland-Falsterke Jærnbane har modtaget følgende Paalæg af Driftsbestyreren:

„I Følge Anmodning fra det kongelige Landhusholdnings-selskab paalægges det herved Stationerne at anvende den størst mulige Omhyggelighed ved Forsendelsen af Smør, navnlig maa dette ikke henstaa utildækket i Solvarmen, men maa saavidt muligt henstilles paa et køligt Sted, indtil det affendes. Det maa ikke læses sammen med kunstig Gjødning eller andet ildelugtende Gods, ej heller med Kreaturer. Endelig maa der saa vidt muligt drages Omfarg for, at Smørfoustagerne ikke tilsmudses eller blive vaade, og at Bunden af de Bogne, hvori Foustagerne indlæsjes, er fuldstændig ren eller i alt Fald behørig dækket, at

Baand og Bunde ikke løsnes, og at Mangler i saa Henseende straks afhjælpes m. v. I den varme Sommertid kan Smør forsendes med Aftentogene og Tog I. uden Anvendelse af Hgodsfragt — undtagelsesvis ogsaa med Middagstogene, naar særlig Anledning er tilstede — saaledes som tilladt ved Cirkulære af 4. Juli 1875“.

Idet vi bemærke, at Tog I. er det Tog, som afgaaer fra Nykjøbing Kl. 4,50' Morgens i Forbindelse med Aftentoget fra Volland og Morgentoget fra Masnedjund til Rjøbenhavn, skulle vi tilføje, at den Volland-Falsterke Jærnbane gjerne efter Tøne vil slutte sig til saadanne Foranstaltninger, som maatte kunne fremme Smørrets Konservering eller hurtigere Forsendelse i den gjennemgaaende Transport i Forbindelse med andre Befordrings-Institutioner.

Tietgen.

J. Hansen.

4

Det sydfynske Jærnbane-Selskab, Odense, den 21. Juli 1877.

At Direktionen har truffet de fornødne Foranstaltninger for at efterkomme det i behagelig Skrivelse af 9. ds. udtalte Ønske i Henseende til Transporten af Smørprodukter paa den sydfynske Jærnbane, unblader man ikke herved at meddele.

Koch.

Birch.

5

Randers—Grenaa—Jærnbane, Randers, den 22de November 1877.

I behagelig Skrivelse af 9de Juli d. A. har „Det kgl. danske Landhusholdnings-Selskab“ henledet Bestyrelsens Opmærksomhed paa visse Ulemper, der for Tiden ere knyttede til Forsendelsen af Smør paa Jærnbaner og Dampskibe og udtalt Ønsket om, at der ogsaa fra vor Side maatte blive truffet

henfigtsmæssige Foranstaltninger til Afhjælpning af de paapegede Mangler.

I Anledning heraf skal Bestyrelsen ikke undlade at tilbage-
melde, at der herfra følges og vil blive fulgt de samme Regler
med Hensyn til Forsendelsen af Smør som paa Statsbanerne,
og at det er paalagt Jærnbanens Funktionærer i Overensstem-
melse hermed at anvende den største Omhu og Forsigtighed ved
Transporten af dette værdifulde Produkt. Hertil har man troet
for Tiden at burde indskrænke sig, idet det dog er en Selvfølge,
at dersom der fra Landhusholdningselskabet maatte blive bragt
Forfrifter for en heldigere Forsendelse, der vilde være lette at
følge, til offentlig Kundskab, vil der herfra blive gjort, hvad
der kan gøres, for saadanne Forfrifters Gjennemførelse.

B. B. B.

Kampmann.
